

**Beleidsreactie van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
en de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit op het
Onderwijsverslag 2003 van de Inspectie van het Onderwijs**

Inhoudsopgave

hoofdstuk		blz.
1.	De staat van het Nederlandse onderwijs	3
2.	Onderwijspersoneel	4
3.	Veiligheid	5
4.	Vmbo	6
5.	Voortijdig schoolverlaten	8
6.	Kwaliteitszorg/zeer zwakke scholen	9
7.	Hoger opgeleide bèta's en technici	10
8.	Het groene onderwijs	11

1. De staat van het Nederlandse onderwijs

De Inspectie van het Onderwijs heeft ook dit jaar een gedegen verslag afgeleverd dat uitgebreid ingaat op de kwalitatieve ontwikkelingen in het onderwijs en tegelijkertijd aandacht vraagt voor urgente knelpunten in het onderwijs. Het onderwijsverslag heeft dan ook een belangrijke functie: het houdt alle betrokkenen bij het onderwijs en het onderwijsbeleid scherp. Ik ben de inspectie hiervoor erkentelijk.

De inspectie wijst in hoofdstuk één van het verslag terecht op knelpunten in het onderwijs die, soms al gedurende langere tijd, extra aandacht vragen. Ik heb mijn aanpak van een aantal knelpunten, zoals het lerarentekort en het voortijdig schoolverlaten, al eerder neergelegd in brieven aan de Kamer. Voor enkele andere knelpunten die de inspectie noemt, zoals het veiligheidsbeleid, zijn maatregelen in voorbereiding. In deze brief reageer ik in hoofdlijnen op de meest actuele punten uit het onderwijsverslag. De overige punten betrek ik bij de voorbereiding van de beleidsagenda in de begroting 2005.

Ik wil benadrukken dat ik de oplossing voor knelpunten in het onderwijs niet zoek in grote stelselwijzigingen, waarmee het onderwijs in de jaren 90 te maken heeft gehad. Na ingrijpende veranderingen in het voortgezet onderwijs en recent in het hoger onderwijs is de rust in dat opzicht teruggekeerd. Dat wil ik graag zo houden. Ik wil daarmee zeker niet zeggen dat ik alles hetzelfde wil laten. Veranderende politieke en maatschappelijke verhoudingen, problemen van de samenleving waarmee het onderwijs kampt en de internationale positie van het Nederlands onderwijs maken het noodzakelijk om andere accenten te leggen en extra te investeren in kwaliteit. Daarom wil ik scholen en onderwijsinstellingen meer ruimte geven, de regeldruk verminderen, werken in het onderwijs aantrekkelijker maken, de deelname aan het onderwijs vergroten en de kennisinfrastructuur versterken.

Uit het onderwijsverslag blijkt dat de kwaliteit van het Nederlandse onderwijs over het algemeen stabiel is. Dat is natuurlijk geen reden om tevreden achterover te leunen, want ieder knelpunt is er één te veel. Maar ik vind het belangrijk om ook de positieve ontwikkelingen te noemen. Op verschillende onderdelen is sprake van een langzame verbetering van de kwaliteit. Zo concludeert de inspectie dat het primair onderwijs (inclusief het speciaal onderwijs) zich afgezien van enkele zwakke schakels, over het algemeen goed ontwikkelt, na een inzinking in de jaren 2001 en 2002. De inspectie constateert in het onderwijsverslag dat de kwaliteit van het voortgezet onderwijs het afgelopen jaar in grote lijnen vergelijkbaar is met die van de voorafgaande twee jaren. Het voortgezet onderwijs heeft o.a. door lumpsumfinanciering meer ruimte gekregen. De schoolleiding legt daardoor meer gewicht in de schaal. Ze let meer op de kwaliteitszorg en drukt een nadrukkelijker stempel op het onderwijs en de begeleiding van het personeel. Verder schrijft de inspectie dat de eerste generaties studenten uit de tweede fase havo/vwo die zijn ingestroomd in het hoger onderwijs, beter in staat zijn om actief en zelfstandig te leren. Ook halen meer leerlingen de eindstreep dankzij de tweede fase.

In het beroepsonderwijs en de volwasseneneducatie scoort 80 tot 90 procent van de onderzochte opleidingen voldoende op een meerderheid van de kwaliteitsaspecten. Ook de begeleiding van de schoolloopbaan van leerlingen is bij de meeste opleidingen op orde.

In het hoger onderwijs is de inspectie tevreden over de bereikte kwalificaties van studenten en over het langzaam stijgende aantal allochtone studenten.

Dit gunstige beeld van het onderwijs van hoog tot laag is ontstaan dankzij de grote inzet van schoolleiders, onderwijspersoneel en universitaire medewerkers. Ik realiseer me dat we er zonder hun betrokkenheid en werkplezier in het onderwijs een stuk slechter voor zouden staan.

2. Onderwijspersoneel

De afgelopen jaren hebben we hard gewerkt om het tekort aan onderwijspersoneel ook voor de komende jaren terug te dringen. Ook is er veel geïnvesteerd om werken in het onderwijs aantrekkelijker te maken. Er is in die periode alles aan gedaan om de van oudsher gesloten onderwijsarbeidsmarkt open te breken. In de scholen is een flink aantal zij-instromers aan de slag gegaan. Het bedrag dat scholen krijgen per zij-instromer voor opleiding en begeleiding wordt met ingang van 1 augustus 2004 flink verhoogd. Het gaat van 9.000 euro in het basisonderwijs en 10.000 euro in het voortgezet onderwijs naar 15.000 euro voor elke zij-instromer. Veel van deze nieuwe leraren doen hun werk tot tevredenheid van de schoolleiders. Het personeelsbestand van scholen wordt steeds gevarieerder. Naast de leraren werken steeds meer onderwijsassistenten, leraarondersteuners en instructeurs in het onderwijs.

Op dit moment valt het lerarentekort mee. Door het slechte economische klimaat kiezen meer mensen voor het onderwijs. Daarom liggen de banen niet meer voor het oprapen in het onderwijs. Het aantal openstaande vacatures in het primair en het voortgezet onderwijs en de bve-sector is in 2003 flink gedaald: van ruim 2.800 voltijdbanen in het derde kwartaal van 2002 naar ongeveer 1.250 voltijdbanen in het derde kwartaal 2003. Deze daling is ook een gevolg van een flinke afname van het aantal leerlingen (mede door het dalende aantal asielzoekers). De vacaturecijfers van het vierde kwartaal 2003 laten voor PO een verdere, lichte daling zien. In het VO is het aantal openstaande vacatures in het vierde kwartaal 2003 wel weer gestegen.

Deze cijfers over 2003 betekenen beslist niet dat het lerarentekort een gedane zaak is. De situatie blijft precair. De komende jaren verlaten veel docenten het onderwijs omdat ze met (pre)pensioen gaan. Ik maak me met de inspectie zorgen over mogelijke gevolgen daarvan voor de langere termijn.

We hebben dus nog altijd veel nieuwe leraren nodig. Eind 2003 is een onderzoek begonnen dat een beter inzicht moet geven in de loopbaan van (jonge) leraren. De centrale vraag is waarom afgestudeerden van de lerarenopleiding wel of niet kiezen voor een baan in het onderwijs. Het rapport van deze loopbaanmonitor is naar verwachting eind september klaar.

Vorig jaar heb ik onderzoek aangekondigd naar de effecten van het tekort aan onderwijspersoneel en ziekteverzuim op de kwaliteit van het onderwijs, in het bijzonder op de zwakke scholen. Een eerste studie naar deze mogelijke effecten¹ heeft geen aanwijzingen opgeleverd dat zo'n verband bestaat. Ik ben daarom een pilot-onderzoek begonnen naar de relatie tussen lesuitval en kwaliteit. De eerste kwalitatieve resultaten daarvan verschijnen in de nota Werken in het Onderwijs in september 2004. In het volgende schooljaar breid ik dit onderzoek uit. Dan wordt ook de relatie met de kwaliteit van het onderwijs onder de loep genomen.

De Kamer heeft in februari de Wet Beroepen in het Onderwijs aangenomen. Met deze wet kan het bevoegd gezag van een school bekwaamheidseisen stellen aan onderwijspersoneel. Als de Eerste Kamer de Wet BIO heeft goedgekeurd, wil ik een AMvB met de bekwaamheidseisen aan de Kamer voorleggen. Het grote aantal onbevoegden in het voortgezet onderwijs dat de inspectie signaleert, is mij bekend. De Wet BIO geeft heel duidelijk de grenzen aan van werken met onbevoegde leraren. Met de vier grote gemeenten en Almere heb ik al een convenant gesloten om het grote aantal onbevoegden dat daar werkzaam is in het voortgezet onderwijs alsnog een bevoegdheid te laten halen.

De Wet BIO is ook een stimulans voor het integrale personeelsbeleid op scholen, dat volgens de onderwijsinspectie nog onvoldoende uit de verf komt. Het schoolplan en de bekwaamheidsdossiers die uit de wet volgen zijn belangrijke instrumenten voor het personeelsbeleid. Bij het regeerakkoord van 1998 zijn extra middelen beschikbaar gesteld voor integraal personeelsbeleid in scholen, olopend tot 95,3 miljoen euro structureel in 2009.

Verder kan de Kamer nog voor de zomer een beleidsplan onderwijspersoneel tegemoet zien. In dat beleidsplan komen 15 tot 20 doelstellingen die van belang zijn voor een samenhangend arbeidsmarkt- en personeelsbeleid in het onderwijs. Op dit moment formuleert OCW deze doelstellingen samen met deskundigen uit het onderwijsveld. In dit plan wil ik ook aangeven hoe ik functiedifferentiatie verder wil stimuleren. Het beleidsplan onderwijspersoneel is een goede aanleiding om met de Kamer van gedachten te wisselen over de koers die mij voor ogen staat bij de vervolgaanpak van het tekort aan onderwijspersoneel.

3. Veiligheid

Het lijkt geen twijfel dat de onveiligheid op scholen een urgent probleem is. De gewelddadige dood van een conrector van het Haagse Terra College in de eerste maand van dit jaar, heeft alle betrokkenen nog eens met de neus op de feiten gedrukt. Leraren, schoolleiders, koepelorganisaties en beleidsmakers van rijk en andere overheden zijn extra doordrongen van de noodzaak om gezamenlijk de veiligheid op scholen te vergroten. De cijfers van de inspectie liegen er niet om: op ongeveer vijf

---

¹ Personeelsvoorziening en schoolkwaliteit in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs, maart 2003

procent van de basisscholen, 38 procent van de vmbo-scholen en bijna 25 procent van de havo/vwo-scholen doen zich maandelijks incidenten voor. Natuurlijk zijn die niet allemaal even ernstig. Soms gaat het om pesterijtjes of beschadiging van andermans spullen. Dat is al kwalijk genoeg. Maar zeer ernstig fysiek geweld komt ook voor. Op scholen in de grote steden en in het vmbo wordt de rust relatief vaker verstoord dan elders.

Ondanks de niet te negeren cijfers over inbreuken op de veiligheid is de inspectie positief over het klimaat op het overgrote deel van de basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs. Het aangename schoolklimaat lijkt in tegenspraak met de cijfers van de inspectie over incidenten op scholen. Blijkbaar is het aantal scholen waarop zich écht ernstige feiten voordoet verhoudingsgewijs beperkt. Dat neemt niet weg dat ik het veiligheidsprobleem op scholen zeer serieus neem.

Na de fatale schietpartij op het Terra College heb ik de Kamer begin februari laten weten dat ik in mei van dit jaar kom met een plan van aanpak 'Veiligheid in het onderwijs'. De ministeries van Justitie en VWS zijn betrokken bij de ontwikkeling van dat plan. Daarbij maken we gebruik van rondetafelgesprekken met het veld, analyses van de inspecties voor Onderwijs en Jeugdzorg en relevante projecten op het gebied van veiligheid.

In dit plan van aanpak is er in ieder geval veel aandacht voor jongeren met gedragsproblemen, die een soepele schoolloopbaan onmogelijk maken. Het is de inzet van het plan om deze jongeren, ondanks hun grilligheden, toch aan een diploma te helpen. Om dat voor elkaar te krijgen, moet het nodige veranderen in en rondom de school en in de samenwerking tussen onderwijs, lokale jeugdvoorzieningen, jeugdzorg en de justitiële keten. Ik wil de aanbeveling van de inspectie om in te zetten op een vroegtijdige aanpak voor risicoleerlingen bij het plan betrekken.

Het plan van aanpak zal ook een analyse bevatten van het veiligheidsprobleem en ingaan op de rol en de verantwoordelijkheid van alle betrokkenen: schoolleiders, docenten, leerlingen, ouders, jeugdvoorzieningen en overheden. Daar horen maatregelen bij die de betrokkenen in positie brengen.

Tenslotte heb ik de Onderwijsraad gevraagd mij te adviseren over een 'Integrale benadering van jongeren'. Daarbij zijn vragen aan de orde over de verantwoordelijkheden die het onderwijs heeft en over de aansluiting tussen het onderwijssysteem en andere voorzieningen voor de jeugd. Ik verwacht dit advies in mei van dit jaar.

4. Vmbo

De inspectie stelt vast dat schoolleiders en leraren in het vmbo teleurgesteld zijn over de geringschattende manier waarop de media het vmbo vaak afschilderen. Ook ik maak me zorgen over de negatieve beeldvorming van het vmbo, omdat het een aanslag is op de motivatie en het enthousiasme van het onderwijspersoneel.

De inspectie laat hierover geen misverstand bestaan; het negatieve imago wordt veroorzaakt door de gedragsproblematiek van een beperkte groep jongeren. Het verslag voegt hieraan toe dat de beeldvorming geen recht doet aan de kansen die het

vmbo biedt aan het merendeel van de leerlingen om zich goed voor te bereiden op hun toekomstig beroep. De beeldvorming gaat ook voorbij aan de vele positieve ontwikkelingen in het vmbo. Ik ben het op al deze punten met de inspectie eens.

Het vmbo werkt op verschillende fronten aan verbeteringen, zonder dat het hele stelsel opnieuw op de schop gaat. Zo zijn er leer-werktrajecten gekomen om leerlingen die beter werken met hun handen dan met hun hoofd, vast te houden. In de vervolgtrajecten bouwt de leerling enige theoretische en algemene kennis op in combinatie met praktijkvakken. Scholen kunnen hierover afspraken maken met ROC's waardoor leertrajecten ontstaan die leerlingen gemakkelijk laten doorstromen. Met de betrokken organisaties is afgesproken dat zij in 2004 voorrang geven aan de ontwikkeling van deze leertrajecten. In de daaropvolgende jaren blijft dit belangrijk. Ook komen er afspraken met het bedrijfsleven om het beroepsonderwijs beter aan te laten sluiten op de praktijk.

De resultaten van de nieuwe aanpak zijn tot nu toe zeer bevredigend. Het zelfstandig leren van de vmbo-leerlingen scoort volgens de inspectie goed.

Dergelijke verbeteringslagen vergen natuurlijk wel het nodige van het onderwijspersoneel. Ik ben me ervan bewust dat de werkdruk hoog is in het vmbo. Door het leerproces anders te organiseren (teamteaching) ontstaan mogelijkheden om verlaging van werkdruk en maatwerktrajecten van leerlingen te combineren.

Het vmbo heeft ook een voortrekkersrol bij andere onderwijsvernieuwing in het voortgezet onderwijs. Dankzij het actieprogramma vmbo experimenteren veel scholen met nieuwe vormen van leren, vaak in samenwerking met ROC's en bedrijven. Dat maakt het leerproces veel uitdagender voor leerlingen. Ik ontwikkel op dit moment innovatiebeleid voor het hele voortgezet onderwijs en daarbij komen de ervaringen van het vmbo goed van pas.

Het vmbo begint dus een belangrijke eigen plek te verwerven in het voortgezet onderwijs. Het is zaak om het enthousiasme van het onderwijspersoneel in die sector vast te houden. Ik doe daarom een beroep op alle betrokkenen om zorgvuldiger en genuanceerder te spreken over het vmbo. Het is heel belangrijk dat we ons oordeel over de inhoud en kwaliteit van het vmbo niet baseren op problemen die het gevolg zijn van maatschappelijke achterstandssituaties. Het is voor de zuiverheid van de discussie zaak om het onderwijs zelf en de problemen die van buiten komen gescheiden te houden.

De inspectie constateert dat de eerste examens in het vmbo goed zijn verlopen. De slagingspercentages zijn hoog, terwijl scholen maar weinig van de uitslagnorm zijn afgeweken. Ook de organisatie van de examens liep goed, terwijl toch de meeste vmbo-scholen voor het eerst te maken hadden met centrale examens.

5. Voortijdig schoolverlaten

De inspectie staat in het onderwijsverslag terecht uitgebreid stil bij het voortijdig schoolverlaten. De inspectie schrijft dat 15,5 procent van de 18 tot 24-jarigen voortijdig het onderwijs heeft verlaten. Nederland zit daarmee overigens onder het huidige Europese gemiddelde, dat ligt op 19,6 procent. Toch is het huidige percentage schooluitval veel te hoog voor een land dat de kennissamenleving hoog in het vaandel heeft. Nederland heeft op Europees niveau afgesproken om in 2010 het percentage voortijdige schoolverlaters te hebben teruggedrongen tot 8 procent. In 2006 moet het aantal jongeren dat zonder startkwalificatie de school verlaat, met een derde zijn verminderd ten opzichte van 2002.

In het najaar van 2003 heb ik de Kamer een breed pakket met maatregelen gepresenteerd om voortijdig schoolverlaten aan te pakken en uitvallers weer naar een opleiding te krijgen. Maatwerk is daarbij het belangrijkste uitgangspunt. Daarnaast hebben OCW en SZW gezamenlijk een plan van aanpak Jeugdwerkloosheid opgesteld. Één van de maatregelen in dit plan is de oprichting van een Taskforce Jeugdwerkloosheid. Die spreekt jongeren aan op hun verantwoordelijkheid, begeleidt de benodigde acties en ondersteunt gemeenten bij een effectieve aanpak. Ook in het nieuwe arrangement voor de bestrijding van onderwijsachterstanden in het voortgezet onderwijs zal de preventie van voortijdig schoolverlaten een speerpunt zijn. Dit arrangement stuur ik in juni van dit jaar aan de Kamer.

Om voortijdig schoolverlaten te voorkomen werk ik verder aan een onderwijsaanbod dat aansluit op het niveau en de leerstijl van leerlingen. Een goed verzuimbeleid van de scholen is een belangrijk aanvullend instrument om schooluitval te voorkomen. Uit een verzuimmeting van het NIPO in 2002 blijkt dat het gemiddelde percentage verzuimde schooltijd tegen de 8 procent zit. De uitkomsten van het uitgebreide onderzoek dat de onderwijsinspectie in het verslagjaar heeft gedaan naar ongeoorloofd schoolverzuim en de maatregelen die scholen nemen om verzuim te bestrijden, vormen een waardevolle aanvulling op de gegevens die we al hadden.

Schoolverzuim, en het voorkomen ervan is in de kern een zaak van scholen, leerlingen en ouders. Daarom hebben alle scholen voor voortgezet onderwijs begin december 2003 de brochure 'Iedereen naar school' gekregen. Daarin staan de regels van de leerplicht. Scholen kunnen die brochure gebruiken om ouders en leerlingen te informeren. De Dag van de leerplicht op 22 april is een goede gelegenheid om nog eens extra te benadrukken hoe belangrijk het is om schoolverzuim en uitval te voorkomen. Op deze dag vindt een centraal debat over leerplicht plaats, waarvoor ook de media worden uitgenodigd. Elders in het land worden lokale activiteiten georganiseerd, gericht op de bestrijding van schoolverzuim.

6. Kwaliteitszorg/zeer zwakke scholen

De inspectie constateert dat de meeste onderwijsinstellingen nog onvoldoende aandacht besteden aan kwaliteitszorg. Een kwart van de basisscholen heeft een volwaardig systeem van kwaliteitszorg. In het voortgezet onderwijs heeft een derde van de scholen de kwaliteitszorg onder de knie. In het BVE scoort bijna 40 procent van de opleidingen voldoende op het punt kwaliteitszorg. Volgens plan is binnen drie jaar de invoering van kwaliteitskaarten in deze sector afgerond.

De inspectie signaleert ook positieve ontwikkelingen. Zo beschikt ruim negentig procent van de basisscholen nu over betrouwbare informatie over de vorderingen van hun leerlingen. Vijf jaar geleden was dat nog maar vijftig procent. Uit die gegevens blijkt dat allochtone achterstandsleerlingen vooruit gaan, vooral degenen van Turkse, Marokkaanse en Surinaamse afkomst. Uitzondering hierop vormen autochtone achterstandsleerlingen en leerlingen van Antilliaanse herkomst. Dit laatste punt zal worden meegenomen bij de herziening van de gewichtenregeling die erop is gericht beter aan te sluiten bij de feitelijke achterstand van leerlingen.

In alle sectoren zien de meeste scholen en instellingen het belang van kwaliteitszorg in. Ze werken dan ook aan evaluatie en verbetering, maar vaak nog niet systematisch genoeg.

Ik wil onderwijsinstellingen in staat stellen zelf een goede kwaliteitszorg op te zetten. In de beleidsplannen PO, VO, BVE leggen we vast hoe de sectoren hun zelfregulerend vermogen kunnen vergroten. We stimuleren samenwerking in de kwaliteitszorg met concrete projecten, zoals Q*primair in het basisonderwijs en Q-5 voor het voortgezet onderwijs. Dit beleid van OCW gaat samen met een toezicht- en handhavingsbeleid nieuwe stijl dat met de invoering van de Wet op het Onderwijstoezicht (WOT) in 2003 is ingezet.

Nog dit jaar wordt de uitkomst bekend van het evaluatieonderzoek in opdracht van OCW naar de werking van de nieuwe toezichtkaders van de inspectie. Deze evaluatie moet onder meer duidelijk maken wat het effect is van het vernieuwde toezicht van de onderwijsinspectie op het zelfregulerende vermogen van instellingen.

De inspectie constateert dat de kwaliteitszorg van zeer zwakke scholen achterblijft bij die van andere scholen. De kwaliteit van het onderwijs wordt er niet systematisch beoordeeld en er ontbreekt een plan om de kwaliteit te verbeteren. Dat onderstreept nog eens extra het belang van een goed kwaliteitszorgsysteem.

Een kleine vier procent van de scholen is zeer zwak. Dat percentage is het afgelopen jaar gelijk gebleven, maar het gaat jaarlijks om wisselende scholen. Ruim de helft van de basisscholen die het oordeel 'zeer zwak' kregen, bleek zichzelf bij een tweede bezoek toch te hebben verbeterd. In het voortgezet onderwijs geldt dit zelfs voor zes van de zeven eerder als zeer zwak aangemerkte scholen. Helaas kwamen daar in de onderste regionen weer andere scholen voor in de plaats die aan kwaliteit hebben ingeboet.

Zeer zwakke scholen komen volgens de WOT onder verscherpt toezicht van de inspectie. Als blijkt dat een school bij herhaling ondermaats presteert en de inspectie

acht de school niet in staat zichzelf te verbeteren, krijg ik een signaal. In dat geval maak ik rechtstreeks dwingende afspraken met de school over de gewenste verbeteringen. Die prestatieafspraken hebben het karakter van een laatste kans. Als het de school binnen een redelijke termijn niet lukt zichzelf uit het moeras omhoog te trekken, zet ik de bekostiging stop. Het is dan niet verantwoord de school nog langer open te houden. Dit is nieuw beleid.

In het hoger onderwijs beoordeelt de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie i.o. (NVAO) sinds september 2003 de opleidingen. De NVAO beoordeelt ook de interne kwaliteitszorg. Dit betekent dat in de toekomst de kwaliteitszorg zwaarder zal meewegen dan tot nu toe het geval was bij de inspectie. De NVAO hanteert namelijk als bindende voorwaarde voor accreditatie dat de kwaliteitszorg op orde is. De NVAO hanteert overigens wel een overgangperiode.

7. Hoger opgeleide bèta's en technici

De inspectie bevestigt in het onderwijsverslag de constatering van het kabinet dat ons land in vergelijking met het gemiddelde in Europese landen minder hoger opgeleide bèta's en technici aflevert. Nederland telt vooral weinig vrouwelijke bèta's en technici. Tegen de achtergrond van de Europese én onze nationale ambities, is het van groot belang dat we de komende jaren alle zeilen bijzetten om dit percentage omhoog te brengen.

De bijdrage van de inspectie over het onderwijstraject voor hoger opgeleide bèta's en technici sluiten goed aan bij het Deltaplan bèta en techniek dat ik samen met mijn collega's van EZ en SZW in december 2003 aan de Kamer heb aangeboden.

Volgens de inspectie kan de aansluiting tussen onderwijsniveaus verbeteren door curricula en gevraagde competenties aan te passen, zowel in het voortgezet als in het hoger onderwijs. De inspectie plaatst daarbij de opmerking dat het basisonderwijs, het voortgezet en het hoger onderwijs moeten afzien van 'het (elkaar) toesturen van verlanglijstjes (...)'. Ik kan me daarin vinden. De bal rondspelen levert niets op, samenwerking en afstemming wel. Ik zal het overleg over curricula en competenties tussen de betrokkenen bevorderen, te beginnen met het voortgezet en het hoger onderwijs. Het op te richten platform bèta en techniek kan hierbij een belangrijke rol vervullen.

Daarnaast wil ik de keuze voor bèta en techniek op alle niveaus aantrekkelijker maken. Een belangrijk aandachtspunt is dat leerlingen in het voortgezet onderwijs menen dat ze met de keuze voor een natuurprofiel hun bestemming in hoge mate vastleggen. De inspectie waarschuwt voor dat misverstand. Nu al kunnen leerlingen met een natuurprofiel alle kanten op; ze hebben vaak juist meer keuzemogelijkheden voor een studie dan anderen.

Ten slotte neem ik mij de opmerkingen van de inspectie ter harte over het pedagogisch-didactisch functioneren van bèta-leerkrachten en over de

'sorteercultuur' die meisjes buitensluit bij de keuze voor bèta- en techniekvakken. Het is duidelijk dat het bij de bètavakken niet bij vakinhoudelijke vernieuwingen mag blijven, maar dat er ook veranderingen op pedagogisch-didactisch terrein nodig zijn. Ik kan mij vinden in de suggestie om het potentieel aan vrouwen beter te benutten. In de verdere uitwerking van het Deltaplan zal ik daar specifiek op ingaan.

8. Het groene onderwijs

Het landbouwonderwijsverslag is dit jaar voor het eerst geïntegreerd in het onderwijsverslag. Nog niet alle gegevens zijn vergelijkbaar met die voor het niet-groene onderwijs. De inspectie streeft naar een volledige integratie in het volgende onderwijsverslag. Dat past in het beleid om het groene onderwijs hetzelfde te behandelen als andere scholen en instellingen.

Dit neemt niet weg dat de minister van LNV een eigen verantwoordelijkheid heeft voor het groene onderwijs. Het groene onderwijs profileert zich op een aantal punten. Zo zijn in het groene onderwijs het vmbo en het mbo in één instelling ondergebracht. Er is een sterke binding met het bedrijfsleven en een nadrukkelijke afstemming met de arbeidsmarkt. De landelijke en regionale spreiding is goed. Er is veel aandacht voor de leerling en voor de doorstroom in de hele beroepskolom. De kleinschaligheid maakt maatwerk mogelijk. Ook kent het groene onderwijs een bijzondere vorm van praktijkleren door simulatie van de praktijk.

Naast deze positieve punten, signaleert de onderwijsinspectie een aantal knelpunten dat verbetering behoeft. Zo staat er in het onderwijsverslag dat vmbo en mbo in het groene onderwijs dan wel in één instelling zitten, maar dat de inhoudelijke afstemming toch verbetering behoeft. De inspectie constateert ook dat de informatie en ervaringen die zijn opgedaan tijdens de beroepspraktijkvorming te weinig worden benut in de lessen op school.

LNV heeft deze problemen reeds onderkend en stimuleert daarom de totstandkoming van doorlopende leerlijnen in het groene onderwijs. De eindtermen en examens van vmbo en mbo worden op elkaar afgestemd. Om de wisselwerking met de praktijk te bevorderen wordt sterk ingezet op competentiegericht leren en toetsen. Een positieve constatering in het onderwijsverslag is dat het percentage geslaagden in het leerwerktraject zeer hoog was vergeleken met het landelijke gemiddelde (96 procent tegenover 88 procent).

Het onderwijsverslag vraagt aandacht voor de achterstand in computers en het beperkte gebruik van ICT in de lessen. LNV onderkent dit en investeert dan ook in de opbouw van een toereikende ICT-infrastructuur. Zo wordt subsidie beschikbaar gesteld voor ICT-projecten met een specifiek groen karakter. Een goed voorbeeld hiervan is Groen Kennisnet. Verder wil LNV de samenwerking op ICT-gebied in het hele groene onderwijs versterken, met als doel een efficiëntere en effectievere aanpak van ICT-onderwerpen. Dit speelt bij alle groene instellingen, van het vmbo tot en met de Wageningen Universiteit.

De Inspectie meldt dat het aanbod van opleidingen niet voldoende duidelijk is en spanning oproept. Dit geldt ook voor de samenwerking met Wageningen Universiteit op het gebied van masteropleidingen. Een samenwerking zoals tussen Wageningen Universiteit en de Holding Van Hall-Larenstein zou voor andere hogescholen niet vanzelfsprekend zijn.

LNV is van mening dat voor een helder aanbod samenwerking tussen de instellingen een eerste vereiste is. De grote bestuurlijke diversiteit mag daarbij geen belemmering vormen. De instellingen hebben hierin hun eigen verantwoordelijkheid. LNV zal evenwel instellingsoverstijgende activiteiten stimuleren ter bevordering van een evenwichtig aanbod van opleidingen in het hoger landbouwonderwijs.

Ook voor de masteropleidingen berust de verantwoordelijkheid bij de instellingen.

LNV is van mening dat alle hogescholen afspraken met Wageningen Universiteit kunnen maken die gelijkwaardig zijn aan de afspraken van Wageningen Universiteit met de Holding Van Hall-Larenstein. LNV wil dit dan ook bevorderen.